

«Κλιματική Αλλαγή και Ευρωπαϊκή Πολιτική»

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΓΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

14-15, 21 Απριλίου 2021

Δρ Λυδία Αβράμη

Το Θεσμικό Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τι είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση;

- ✓ Είναι μια εθελοντική ένωση ευρωπαϊκών κρατών και λαών.
- ✓ Είναι ένας υπερεθνικός οργανισμός οικονομικής και πολιτικής συνεργασίας.
- ✓ 27 ευρωπαϊκά κράτη μοιράζονται μέρος της «κυριαρχίας» τους σε τομείς πολιτικής που η συνεργασία μπορεί να αποφέρει καλύτερα αποτελέσματα σε σύγκριση με τη μεμονωμένη δράση.
- ✓ 19 κράτη-μέλη της ΕΕ έχουν υιοθετήσει ως κοινό νόμισμα το ευρώ.
- ✓ Πολίτης της Ένωσης είναι κάθε πρόσωπο που έχει την υπηκοότητα ενός κράτους-μέλους.
- ✓ Η ιθαγένεια της Ένωσης προστίθεται και δεν αντικαθιστά την εθνική ιθαγένεια.
- ✓ Εκτείνεται σε πάνω από 4 εκατομμύρια χλμ² και αριθμεί 503 εκατομμύρια κατοίκους.
- ✓ Έχει 24 επίσημες γλώσσες. Μικρός αριθμός εγγράφων εργασίας μεταφράζεται σε όλες τις γλώσσες. Τα **αγγλικά**, τα **γαλλικά** και τα **γερμανικά** χρησιμοποιούνται ως διαδικαστικές γλώσσες.

Τι είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση;

- ✓ Αποτελεί το **μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο παγκοσμίως**, καθώς πραγματοποιεί το 16% των εξαγωγών και το 17,5% των εισαγωγών σε παγκόσμιο επίπεδο.
- ✓ Είναι ο **σημαντικότερος χορηγός ανθρωπιστικής βοήθειας** στις αναπτυσσόμενες χώρες, δαπανώντας πάνω από 1 δις ευρώ ετησίως, βοηθώντας 100 και πλέον εκατομμύρια ανθρώπους.
- ✓ Η Ευρωπαϊκή Ένωση βασίζεται στο **κράτος δικαίου**.
- ✓ Κάθε ενέργεια της ΕΕ στηρίζεται σε **Συνθήκες που έχουν εγκριθεί από όλες τις χώρες** της ΕΕ.
- ✓ Για τις Συνθήκες γίνονται διαπραγματεύσεις και, στο τέλος, αφού συμφωνήσουν όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, τις επικυρώνουν με τα κοινοβούλιά τους ή μέσω δημοψηφίσματος.

Μια ειρηνική Ευρώπη – η αρχή της συνεργασίας

Η δεκαετία του 1950 κυριαρχείται από τον Ψυχρό Πόλεμο μεταξύ Ανατολής και Δύσης.

Οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες δημιουργήθηκαν για να τεθεί τέλος στους συχνούς και αιματηρούς πολέμους μεταξύ των γειτονικών χωρών που κατέληξαν στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Στόχος η διασφάλιση της διεθνούς ειρήνης

1952: Ίδρυση **Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα** [Συνθήκη των Παρισίων]

1958: Ίδρυση της **Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ)** και της **Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας** [Συνθήκη της Ρώμης]

6 ιδρυτικά μέλη : Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο και Ολλανδία

Πως λειτουργεί η Ευρωπαϊκή Ένωση;

Ποιος αποφασίζει;

**Εκτελεστική
εξουσία**

Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

- Το πολιτικά ανεξάρτητο όργανο που εκπροσωπεί και υπερασπίζεται τα συμφέροντα της Ένωσης ως συνόλου.
- Προτείνει νομοθεσία, πολιτικές και προγράμματα δράσης
- Υλοποιεί τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

**Νομοθετική
εξουσία**

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο:

- Το μόνο θεσμικό όργανο της ΕΕ που αντιπροσωπεύει τους πολίτες της Ένωσης
- Τα μέλη του εκλέγονται με άμεση καθολική ψηφοφορία από τους πολίτες της ΕΕ για να εκπροσωπούν τα συμφέροντά τους.
- Οι εκλογές γίνονται κάθε πέντε χρόνια και δικαίωμα ψήφου έχουν όλοι οι ευρωπαίοι πολίτες άνω των 18 ετών

Συμβούλιο:

- Αντιπροσωπεύει τις κυβερνήσεις των κρατών μελών της ΕΕ
- Συμμετέχουν οι υπουργοί των κρατών-μελών της ΕΕ για να συζητήσουν θέματα της ΕΕ να πάρουν αποφάσεις και να θεσπίσουν νομοθεσία

Πως λειτουργεί η Ευρωπαϊκή Ένωση;

Ποιος καθορίζει τις γενικές κατευθύνσεις της ΕΕ;

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο:

- Είναι η σύνοδος κορυφής των αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων όλων των χωρών της Ένωσης
- Συνεδριάζει τουλάχιστον τέσσερις φορές ετησίως
- Καθορίζει τους γενικούς πολιτικούς προσανατολισμούς και τις προτεραιότητες της Ένωσης, αλλά δεν ασκεί νομοθετική δραστηριότητα

Από ποιον ζητείται η γνώμη; Ποιος μπορεί να φέρει αντίρρηση;

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή:

- Εκπροσωπεί ομάδες της κοινωνίας των πολιτών, όπως εργοδότες, συνδικάτα και ομάδες κοινωνικών συμφερόντων

Επιτροπή των Περιφερειών:

- Εκπροσωπεί τις αρχές τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης.

Εξωτερική αρμοδιότητα της ΕΕ

Οι διεθνείς συμφωνίες δημιουργούν δικαιώματα και υποχρεώσεις τόσο για τα θεσμικά όργανα όσο και για τις χώρες της ΕΕ.

Ενσωματώνονται στο δίκαιο της ΕΕ κατά την ημερομηνία που τίθενται σε ισχύ.

Η ΕΕ δύναται να συνάπτει διεθνείς συμφωνίες (άρθρο 216)

- στις περιπτώσεις που προβλέπονται από τις ιδρυτικές Συνθήκες,
- όταν το προβλέπει μία δεσμευτική νομική πράξη,
- εφόσον η σύναψη συμφωνίας είναι αναγκαία για την επίτευξη ενός εκ των στόχων της ΕΕ, ακόμη και εάν δεν υπάρχει εσωτερική νομοθεσία της ΕΕ,
- όταν η συμφωνία μπορεί να επηρεάσει κοινούς κανόνες που έχουν εγκριθεί στο εσωτερικό δίκαιο της ΕΕ.

Η διαδικασία διαπραγματεύσεων

- Η Επιτροπή υποβάλλει **συστάσεις στο Συμβούλιο** για κάθε διεθνή συμφωνία.
- Το **Συμβούλιο συμμετέχει σε όλα τα στάδια** της διαδικασίας, από την παροχή διαπραγματευτικής εντολής στην Επιτροπή έως την υπογραφή της συμφωνίας εξ ονόματος της ΕΕ και την έγκριση της τελικής απόφασης για την ενσωμάτωσή της στη νομοθεσία της ΕΕ.
 - Δίνει διαπραγματευτικές οδηγίες που θέτουν τους γενικούς στόχους οι οποίοι πρέπει να επιτευχθούν κατά τις διαπραγματεύσεις.
- Για τις συμφωνίες που εμπίπτουν σε **τομείς συντρέχουσας αρμοδιότητας με τα κράτη μέλη της ΕΕ**, οι αντιπρόσωποι των κυβερνήσεων των κρατών μελών πρέπει επίσης να δίνουν σχετική διαπραγματευτική εντολή.
- Το Συμβούλιο μπορεί επίσης να εκδώσει απόφαση για την **αναστολή της εφαρμογής μιας διεθνούς συμφωνίας ή τον τερματισμό της**.
- Η **Επιτροπή εκπροσωπεί την ΕΕ** κατά τη διαπραγμάτευση, εκτός εάν η συμφωνία άπτεται της εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, οπότε την ΕΕ εκπροσωπεί ο Ύπατος Εκπρόσωπος.

Τι είδους αποφάσεις λαμβάνει η ΕΕ και τι συνεπάγονται σε εθνικό επίπεδο;

Κανονισμός: Είναι πράξη γενικής ισχύος και έχει άμεση εφαρμογή, είναι δεσμευτική ως προς όλα τα μέρη της και απευθύνεται προς όλους, δηλαδή κράτη-μέλη και πολίτες.

Οδηγία: Δεσμεύει μόνον ως προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αφήνοντας στα κράτη-μέλη την επιλογή του τύπου και των μέσων για την επίτευξη του σκοπού αυτού.

Απόφαση: Δεσμευτική ως προς όλα τα μέρη της και, όταν ορίζει αποδέκτες, είναι δεσμευτική μόνον γι' αυτούς (π.χ. ένα κράτος-μέλος, μια ομάδα ατόμων ή μια εταιρεία).

Συστάσεις και γνώμες: Δεν έχουν δεσμευτική ισχύ.

Σε ποιους τομείς πολιτικής έχει αρμοδιότητα να νομοθετεί η ΕΕ;

Κατανομή αρμοδιοτήτων

Τομείς Πολιτικής

Αποκλειστικές αρμοδιότητες

Μόνον η Ένωση δύναται να νομοθετεί και να εκδίδει νομικά δεσμευτικές πράξεις

Τελωνειακή ένωση

Θέσπιση των **κανόνων ανταγωνισμού** που είναι αναγκαίοι για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς – Πολιτική Ανταγωνισμού

Νομισματική πολιτική για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ

Διατήρηση των βιολογικών πόρων της θάλασσας στο πλαίσιο της **κοινής αλιευτικής πολιτικής**

Κοινή εμπορική πολιτική

Εσωτερική αγορά

Εναρμόνιση της έμμεσης φορολογίας για την αποφυγή στρεβλώσεων στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς

Κοινωνική Πολιτική

Οικονομική και κοινωνική συνοχή

Γεωργία και αλιεία, με την εξαίρεση της διατήρησης των βιολογικών πόρων της θάλασσας

Περιβαλλοντική Προστασία

Προστασία Καταναλωτών

Διευρωπαϊκά δίκτυα

Μεταφορές

Ενέργεια

Χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης

Δημόσια Υγεία

Τεχνολογική ανάπτυξη και διάστημα

Συντρέχουσες Αρμοδιότητες

Η Ένωση και τα κράτη μέλη δύνανται να νομοθετούν και να εκδίδουν νομικά δεσμευτικές πράξεις. Τα κράτη-μέλη ασκούν τις αρμοδιότητές τους εφόσον η Ένωση δεν έχει ασκήσει τη δική της.

Αν εκδοθεί νομοθεσία σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τότε έχουν προτεραιότητα αυτοί οι νόμοι. Σε αντίθετη περίπτωση, κάθε κράτος-μέλος μπορεί να νομοθετεί σε εθνικό επίπεδο.

Ποια είναι τα όρια των αρμοδιοτήτων της ΕΕ;

Συντρέχουσες αρμοδιότητες, όπου η νομοθετική εξουσία επιμερίζεται μεταξύ της ΕΕ και των κρατών-μελών

Τρεις θεμελιώδεις αρχές για τη σαφή οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων της ΕΕ:

- **Αρχή της δοτής αρμοδιότητας:** Κάθε αρμοδιότητα η οποία δεν απονέμεται στην Ένωση με τις Συνθήκες ανήκει στα κράτη-μέλη. Η Ένωση ενεργεί μόνον εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που της απονέμουν τα κράτη μέλη.
- **Αρχή της αναλογικότητας:** το περιεχόμενο και η μορφή της δράσης της Ένωσης δεν υπερβαίνουν τα απαιτούμενα για την επίτευξη των στόχων των Συνθηκών.
- **Αρχή της επικουρικότητας:** η Ένωση παρεμβαίνει μόνο εφόσον οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη, αλλά μπορούν να επιτευχθούν καλύτερα στο επίπεδο της Ένωσης.

Ο ρόλος των Εθνικών Κοινοβουλίων

- ✓ Τα εθνικά κοινοβούλια μπορούν να παρέμβουν προκειμένου να διασφαλίσουν ότι οι νομοθετικές προτάσεις της Επιτροπής τηρούν την αρχή της επικουρικότητας προτού εγκριθούν.
- ✓ Η παρέμβαση αυτή των εθνικών κοινοβουλίων δύναται να οδηγήσει σε επανεξέταση, τροποποίηση ή απόσυρση της νομοθετικής πρότασης
- ✓ Για πρώτη φορά, το 2012 ενεργοποιήθηκε ο μηχανισμός της «κίτρινης κάρτας» μετά από την έκδοση αιτιολογημένων γνωμών από 12 εθνικά κοινοβούλια, οδηγώντας στην απόσυρση της πρότασης κανονισμού της Επιτροπής για την άσκηση των δικαιώματος ανάληψης συλλογικής δράσης στο πλαίσιο της ελευθερίας εγκατάστασης και της ελευθερίας παροχής υπηρεσιών.

Πώς θεσπίζεται η νομοθεσία;

- Κάθε ευρωπαϊκός νόμος βασίζεται σε συγκεκριμένο άρθρο της Συνθήκης, το οποίο αποκαλείται «**νομική βάση**» της νομοθεσίας.
- Η νομική βάση προσδιορίζει τη νομοθετική διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί.
- Το μεγαλύτερο μέρος της νομοθεσίας της Ένωσης εγκρίνεται με χρήση της «**συνήθους νομοθετικής διαδικασίας**». Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, το Κοινοβούλιο ασκεί νομοθετική εξουσία από κοινού με το Συμβούλιο.

Διαβουλεύσεις Επιτροπής με τοπικές αρχές, μη κυβερνητικές οργανώσεις, εκπροσώπους των διαφόρων κλάδων και της κοινωνίας των πολιτών, εμπειρογνώμονες

Γνώμες από τα εθνικά κοινοβούλια

Γνώμες από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή ή/και την Επιτροπή των Περιφερειών

Υποβολή πρότασης της Επιτροπής στο Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο

Πρώτη Ανάγνωση - Το Συμβούλιο εγκρίνει τη θέση του Κοινοβουλίου, η πράξη εκδίδεται

Δεύτερη Ανάγνωση - Το Συμβούλιο εγκρίνει όλες τις τροπολογίες που πρότεινε το Κοινοβούλιο, η πράξη εκδίδεται

Σύγκληση επιτροπή συνδιαλλαγής εντός έξι εβδομάδων

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο εκδίδουν την οικεία πράξη σύμφωνα με το σχέδιο της Επιτροπής Συνδιαλλαγής

Σε περίπτωση που θέλετε να χρησιμοποιήσετε υλικό από τις διαφάνειες, καθώς προστατεύονται από πνευματικά δικαιώματα, παρακαλείστε να αναφέρετε την πηγή ως εξής:

Αβράμη Λυδία (2021) *Κλιματική Αλλαγή και Ευρωπαϊκή Πολιτική: Σεμινάρια για καθηγητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης*, Αθήνα: Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής, ΕΚΠΑ.

Copyright © 2021

Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής

Αιόλου 42-44, 105 60 Αθήνα

Τηλ: 210 368 8945, 210 368 8963

e-mail: info-eeep@pspa.uoa.gr

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος